

Column

Talenten gezocht

Herinner jij je nog wat je van je eerst verdiende geld hebt gekocht? Ik heb daar nog lang over na te denken, want ik spaarde voor een vakantie zonder

pa en ma. Maar hoe kwam ik aan dat geld als 14-jarige puber? Sterker nog hoe kwam ik aan een bijbaantje? Mijn vriendjes werkten al in de tuin. Via hen wist ik precies bij welk bedrijf het leuk was om te werken en waar je bovendien voldoende kon verdienen. Daar ging ik... op zoek naar mijn eerste werkgever. Ik stapte, vol spanning, een bedrijf binnen om te vragen naar een vakantietoelage. Koude acquisitie ten top! Voor veel lezers vast herkenbaar. Een belangrijk leermoment, zonder dat je een euro (toen nog guldens) hebt verdiend.

Gelukkig werd ik aangenomen en was ik vanaf dat moment ieder vrij uurtje van school te vinden op de kwekerij. Het was een klein zomerbloemenbedrijf met verschillende soorten Stative (Lamsoor). Daar leerde ik wat werken is. Je leert te luisteren, gezamenlijk opdrachten uit te voeren en vooral niet te lullen, maar te poetsen. Voor jongeren van groot belang voor hun ontwikkeling en voorbereiding op hun latere loopbaan. Voor mij persoonlijk mag ik zeker niet vergeten te zeggen dat bij mij de liefde voor de glastuinbouw op deze kwekerij is ontstaan.

De glastuinbouw heeft wat dat betreft een voorsprong op andere sectoren. Bij ons kunnen scholieren en studenten vrij gemakkelijk hun carrière starten. U kunt als glastuinbouwondernemer jongeren al op jonge leeftijd boeien en binden, maar dat lukt alleen als u hen uitdagingen biedt en zorgt voor een plezierige werkomgeving. Laten we hen alleen het vuile werk doen, dan zullen ze hun ogen op andere sectoren richten. En dat is zonde en volgens mij niet nodig. Wie wil er nu niet elke dag bezig zijn met een product dat een belangrijke bijdrage levert aan de gezondheid en het geluk van de wereldbevolking.

Kortom, ik wil alle glastuinbouwondernemers vragen hun jongeren op te leiden tot de beste werknemers van de toekomst. Invester in de jeugd, zorg dat ze juist bij jou willen werken en dat ze een positief beeld van de glastuinbouwsector krijgen. Alleen dan binden wij talent aan onze mooie sector.

Jacco Vooijs, voorzitter LTO Glaskracht Westland

Volg ons op Social Media

Facebook: [LTO Glaskracht Westland](#)

Twitter: [@LTOGlaskrachtWL](#)

Colofon

Deze pagina valt onder redactionele verantwoordelijkheid van LTO Glaskracht Westland. Advertentieverkoop: Uitgeverij West Media bv, telefoon 0174-624212.

Contact
Bestuur LTO Glaskracht Westland
Jacco Vooijs: voorzitter
telefoon: 06-10358391
Follow me on twitter @VooijsWestland
Leonie Claessen: regio ondersteuner
Marjolein Elgers: bestuurlijk secretaresse. U kunt de bestuursleden bereiken via het secretariaat: telefoonnummer: 085-0036400 e-mail: info@ltooglaskrachtwestland.nl, website: www.ltooglaskrachtwestland.nl

Relatiebeheerders
Jos van Kester: 06-46216729
Meldpunt Herstructurering
Kees Duijvestijn: 06-50684311
Ab van Marrewijk: 06-39639131

Ondernemers Klankbord
www.onderneemersklankbord.nl
070-3490600

EU heeft richtlijn voor wegwerpplastic klaar

Plastic tasjes werden in 2015 in de ban gedaan, maar daar gaat het niet bij blijven. Er komt, zo blijkt uit een gisteren gepubliceerde richtlijn van de Europese Commissie, op den duur een verbod op 'tien kunststofproducten voor eenmalig gebruik en vistuig, die samen goed zijn voor 70 % van het zwerfvuil op zee in Europa'.

De volgende regels worden voorgesteld:

- Een verbod op kunststof in bepaalde producten: wanneer alternatieven voorhanden en betaalbaar zijn, worden kunststofproducten voor eenmalig gebruik uit de markt geweerd. Het verbod zal van toepassing zijn op plastic wattenstaafjes, bestek, borden, rietjes, roerstaafjes en ballonnenstokjes, die allemaal enkel nog van duurzamere materialen mogen worden gemaakt. Drinkverpakkingen voor eenmalig gebruik die van plastic zijn gemaakt zullen enkel nog op de markt zijn toegelaten als de doppen en deksels vastzitten aan het flesje.
- Doelstellingen voor het terugschroeven van de consumptie: de lidstaten zullen het gebruik van plastic houders voor voedingsmiddelen en blikken moeten terugschroeven. Ze kunnen dit doen door nationale reductiedoelstellingen vast te stellen, alternatieve producten beschikbaar te maken in het verkoopstadium of ervoor te zorgen dat kunststofproducten voor eenmalig gebruik niet gratis ter beschikking mogen worden gesteld.
- Verplichtingen voor de producenten: de producenten zullen bijdra-

gen aan de kosten van afvalbeheer en schoonmaak, maar ook van bewustmakingsmaatregelen met betrekking tot houders voor voedingsmiddelen, pakjes en wikkels (bv. voor chips en snoep), drankverpakkingen en blikken, tabaksproducten met filters (bv. sigarettenpeuken), vochtige doekjes, ballonnen en licht plastic draagtassen. De industrie zal ook worden gestimuleerd om minder vervuilende alternatieven voor deze producten te ontwikkelen.

- Inzamelingsdoelstellingen: de lidstaten zullen verplicht worden om, bijvoorbeeld middels statiegeldregelingen, tegen 2025 90 % van de drankflessen uit plastic voor eenmalig gebruik in te zamelen.
- Etiketteringsvoorschriften: op bepaalde producten zal een duidelijk en gestandaardiseerd etiket moeten worden aangebracht dat aangeeft hoe men zich van het afval moet ontdoen, wat de negatieve milieugevolgen van het product zijn en of er kunststof in het product aanwezig is. Dit zal van toepassing zijn op maandverbanden, vochtige doekjes en ballonnen.
- Bewustmakingsmaatregelen: de lidstaten zullen worden verplicht om consumenten bewust te maken van enerzijds de negatieve gevolgen van zwerfvuil van kunststof voor eenmalig gebruik en vistuig en anderzijds de beschikbare systemen voor hergebruik en afvalbeheeropties voor al deze producten. De voorstellen van de Commissie worden nu ter goedkeuring voorgelegd aan het Europees Parlement en de Raad.

Interactieve bijeenkomst werkgevers glastuinbouw

LTO Glaskracht en de Werkgeverslijst land- en tuinbouw nodigen u van harte uit om deel te nemen aan een interactieve bijeenkomst over arbeid en werkgeverschap. Praat en discussieer mee en laat u informeren over de actualiteiten op het gebied van arbeid.

Programma

- Actualiteiten arbeid en werkgeverschap: we praten u graag bij over o.a. het wetsvoorstel Wet Arbeidsmarkt in Balans, certificering van huisvesting, wijzigingen in de cafetarieregeling, financiering 3e jaar WW en de nieuwe privacywetgeving die in werking is getreden per 25 mei 2018.
- Sparren met collega's: tijdens dit deel van de bijeenkomst komt u aan het woord en gaat u in gesprek met collega's. We spreken over:
- Functiehandboek: hoe werkt dit in de praktijk? Hoe deelt u functies in, over welke dilemma's wilt u sparren en welke tips heeft u voor uw collega's?
- Toeslagen: welke toeslagen kent de cao? Denk aan overwerktoeslag, weekendtoeslagen en feestdagen-toeslag. Na een korte toelichting horen we graag uw ervaringen uit de praktijk.
- Werken met een zzp'er: laat u bijpraten over actuele regelgeving en het werken met de modelovereenkomst.
- Het vinden en binden van personeel: hoe vult u vacatures in? Waar vindt u personeel en hoe houdt u ze vast? Welke rol speelt onderwijs hierbij?
- Vluchtelingen: wat kan wel en niet? We wisselen ervaringen uit en bekijken of deze doelgroep van belang kan zijn voor onze sector.

Wim van den Boomen (portefeuillehouder Goed werkgeverschap & Economisch beleid LTO Nederland), Peter Loef (beleidsspecialist arbeid LTO Glaskracht Nederland), Frank van Baarle (senior mobiliteitsadviseur Mobiliteitscentrum Glastuinbouw) en Diana Eleveld (adviseur cao- en arbeidsrecht Werkgeverslijst land- en tuinbouw) zijn de sprekers tijdens de bijeenkomst. Datum: donderdag 14 juni 2018 van 10:00 tot 12:30 uur. Locatie: P. van der Haak Handelskwekerij, Van Oosthuyselaan 6, 2691 NJ 's-Gravenzande. Aansluitend is er gelegenheid om het complete assortiment geraniums van Toscana Breeding te bekijken tijdens de Flower Trails. Wilt u hier gebruik van maken geef dit dan door bij uw aanmelding. Wij zorgen dan dat er na de bijeenkomst een lunch klaar staat waarna u de geraniums kunt bekijken. U kunt zich aanmelden via het digitale aanmeldformulier op <https://werkgeverslijst.nl> (kijk onder de rubriek 'nieuws'). De bijeenkomst is gratis toegankelijk door een bijdrage van Colland Arbeidsmarkt en is geschikt voor werkgevers uit alle agrarische sectoren, maar met name voor de glastuinbouw. Heeft u vragen? Bel dan de Werkgeverslijst land- en tuinbouw: Tel 088 - 888 66 88.

Flavonoiden in groenten en fruit beschermen longfunctie

Flavonoiden, ofwel de natuurlijke chemische bestanddelen in groenten en fruit, kunnen mogelijk helpen om leeftijdsgebonden achteruitgang van de longen te vertragen. Dat blijkt uit een studie van de Johns Hopkins Bloomberg School of Public Health die onlangs is gepresenteerd op de American Thoracic Society International Conference. Flavonoiden zijn natuurlijke chemicaliën afkomstig uit planten. Als pigmenten zijn zij verantwoordelijk voor de heldere kleuren van groenten en fruit en reguleren de celgroei. Verschillende onderzoekers hebben aangetoond dat de consumptie van flavonoiden gunstige effecten op de gezondheid kan hebben. Zo zouden de stoffen ontstekingsremmende en antibacteriële eigenschappen bezitten en kanker kunnen tegengaan. Om het effect van flavonoiden op de longfunctie te bestuderen, analyseerde het team gegevens afkomstig van de tweede en derde European Community Respiratory Health Surveys. In totaal betrokken deze vragenlijsten informatie van 463 volwassenen die

gemiddeld 44 jaar oud waren. Alle deelnemers werden gevraagd om zowel voor als tijdens de studie aan zogenoemde spirometrietesten deel te nemen. Dit zijn onderzoeken waarbij hun primaire longfunctie werd bepaald en het volume lucht dat zij op commando konden uitademen. Meer specifiek maten de wetenschappers het totale volume lucht dat de deelnemers in één seconde konden uitademen en het volume lucht na na een diepe inademing werd uitgeademd. Vervolgens vulden de deelnemers een vragenlijst in over hun voedingsgewoonten, waarna het team kon zien hoe groot hun inname van anthocyaninen was. Dit zijn een soort flavonoiden die verantwoordelijk zijn voor de kleur van rode, paarse of blauwe groente- en fruitsoorten. Uiteindelijk ontdekten de wetenschappers dat de longfunctie van de deelnemers die de meeste anthocyaninen consumeerden trager achteruitging. Alleen bij rokers bleek dit effect niet zichtbaar.

Westland maakt werk van warmtesysteem

Op weg naar duurzame toekomst voor telers en bewoners

Als het aan de telers in het gebied vanaf de Gantel en tussen Monster en Poeldijk ligt, wordt er een warmteleiding aangelegd waar op termijn grote en kleine bedrijven hun kassen op duurzame wijze kunnen verwarmen. Zij hebben hiervoor warmte coöperatie Polanen opgericht. 'Energie, warmte en duurzaamheid zijn 'hot topics', zeker ook in het Westland. De klimaatakkorden van Parijs én de actuele discussie rond het Groeninge gas, dwingen de tuinbouw om in actie te komen. Maar niet alleen de tuinbouw.

Door Roger Abbenhuyjs

Warm Westland is in het leven geroepen om de diverse warmtecoöperaties in het gebied, die de afgelopen tijd zijn opgericht, te ondersteunen in het waarmaken van hun ambities op gebied van energie en duurzaamheid. "Op diverse plekken in het Westland zijn of worden geothermieprojecten gestart, maar er zijn meer duurzame opties voor warmtevoorziening in de toekomst", zegt projectmanager Hans van den Berg van LTO Glaskracht Nederland. "De coöperaties hebben de regio en bepalen de richting. Het is mijn taak om de ondernemers en besturen daarin te begeleiden, onderling kennis uit te wisselen en te voorkomen dat op korte afstand van elkaar warmtecoöperaties elk op nieuw het wiel gaan uitvinden." In de verkenning van de opties voor de warmtecoöperaties speelt Energie Transitie Partners (ETP), waar voormalig LTO Glaskracht-voorzitter Nico van Ruiten actief is, een belangrijke rol. ETP maakt duurzame warmte beschikbaar voor en met glastuinbouwbedrijven in het Westland. De vraag naar warmte in deze regio is groot en er is genoeg potentieel aan duurzame warmte om de regio zelfvoorzienend te maken. De kunst is volgens het gespecialiseerde bedrijf om bronnen op te sporen, draagvlak te kweken bij ondernemers, handel te faciliteren, projecten financieel te ondersteunen en voortvarend te realiseren, rekening houdend met regelgeving, risico's en belangen van deelnemers.

Belang voor burgers

Waar de glastuinbouw de komende jaren heen moet, was al duidelijk na de klimaatakkorden van Parijs. "We moeten naar minder CO2-emissie en streven naar emissielooze, maar het proces wordt nu versneld door de maatregelen van minister Wiebes als gevolg van de situatie rond de gasboringen in Groningen", meent Van den Berg. Hij benadrukt dat deze discussie niet alleen de Westlandse glastuinbouw raakt, maar ook de bewoners. "Ook zij moeten zich voorbereiden op een toekomst zonder gas. Daarom wordt in de verkenning van bijvoorbeeld warmtecoöperatie Polanen tevens de mogelijke warmtelevering

Minister Schouten in gesprek met glastuinbouwondernemers

Afgelopen 28 mei bracht minister Schouten een bezoek aan een fruitteeltbedrijf en ging in gesprek met een aantal tuinbouwondernemers uit diverse sectoren. De basis voor het gesprek waren de pilots gericht op de systeem aanpak duurzame gewasbescherming. Vanuit LTO Glaskracht Nederland worden twee pilots begeleid, één in chrysanthe en één in paprika, met als doel milieuwinst, verdere optimalisatie van het IPM-systeem (Integrated Pest Management, ofwel geïntegreerde gewasbescherming) en veel duurzame maatregelen in de teelt werden besproken. De minister toonde een goed luisterend oor en was goed op de hoogte van de ontwikkelingen. Paprikateiler Danny van de Spek en chrysanthehouder David van Tuijtingen met de minister in gesprek. Benadrukt werd dat de glastuinbouw al

Samen waterkwaliteit meten bij Plas Prinsenbos Naaldwijk

Water is waardevol. Het is van levensbelang voor de natuur, voor de kwaliteit van onze leefomgeving en het geeft ons de ruimte om te recreëren. Als het warm is zoeken wij er graag verkoeling in. Dan moet dat water natuurlijk wel van goede kwaliteit zijn. In de gemeente Westland werken Delfland, de gemeente, LTO Glaskracht en glastuinbouwondernemers samen om de waterkwaliteit te verbeteren. Want, schoon water is een gezamenlijke opgave. Delfland en de gemeente hebben in de zwemplas in Plas Prinsenbos maatregelen genomen om de waterkwaliteit te verbeteren. Maar, daarmee zijn wij er niet. Daarom kwamen de betrokken partijen op zaterdag 2 juni bij elkaar om samen de kwaliteit van de zwemplas te meten en met elkaar te

De vraag naar warmte in deze regio is groot en er is genoeg potentieel aan duurzame warmte om de regio zelfvoorzienend te maken. Foto: PR

aan woonhuizen, scholen of sportcentra meegenomen. Samenwerking tussen burgers, gemeenten en tuinbouw is de beste manier om echt wat aan duurzaamheid te kunnen doen."

Persoonlijke verrijking

Zijn ervaring met de Westlandse ondernemers is dat telers op gebied van energie en duurzaamheid vanuit kassen kijken en niet vanuit bedreigingen. Teler Jos van Santen, bestuurslid van warmtecoöperatie Polanen, beaamt dat. Het collectief is opgericht om voor de aangesloten telers in het gebied een duurzame warmtevoorziening voor de verre toekomst te kunnen garanderen. Na de oprichting vijf maanden geleden hebben zich 42 telers aangemeld. "Daar kunnen uiteraard nog meer ondernemers bij, of ze nu lid zijn van LTO Glaskracht, regio Westland of niet", stelt Van Santen, die verwijst naar de website wcpolanen@gmail.com. Naast het economische belang, ziet hij het als een persoonlijke verrijking en uitdaging om naauw bij dit project betrokken te zijn. "Ik heb maar een bescheiden teeltbedrijf en hield me in het verleden nooit echt bezig met deze ontwikkelingen, tot het idee van geothermie in Polanen werd geopperd. Nu heeft het mijn volle interesse."

Infrastructuur

Stap 1 is de inventarisatie van de warmtebehoefte van de aangesloten telers in het gebied, stap 2 het bepalen van de capaciteit van de bronnen en bepalen hoe dit past op de warmtevraag en de technische en financiële haalbaarheid. "Het exacte vermogen van een aardwarmtebron weet je pas nadat de boring is gedaan, dus dan is het pas mogelijk om te bepalen wat we met de mogelijk extra warmte kunnen doen en of we ook woningen

en andere gebouwen gaan verwarmen. Prioriteit ligt vooralsnog allereerst bij de telers."

Van Santen voorspelt al wel dat het project gevolgen voor de infrastructuur in het gebied zal hebben. "De bedrijven moeten immers zoveel mogelijk worden aangesloten." Hij heeft echter al nagedacht over een alternatief netwerk voor de vele graafwerkzaamheden, zoals in het verleden met de OCAP-leiding het geval was. "We moeten creatief omgaan met de problematiek en de uitdagingen. Ik denk bijvoorbeeld dat het een interessante optie is om deel van de leidingen in de bestaande sloten aan te leggen."

Voorbeelden

Creativiteit is ook waar Jacco Vooijs, voorzitter van ondernemersvereniging LTO Glaskracht Westland, voorpleit. Hij stelt dat de discussies over warmte, duurzaamheid en energie leiden tot duizend verschillende toemstscenari's. "Onze insteek is helder: wordt het gedragen door de ondernemers dan zullen we plannen en projecten ondersteunen. Wij hebben geen geld, dus de financiering moet vanuit de ondernemers komen. Maar we hebben wel kennis en ervaring en kunnen ondernemers op deze manier ondersteunen en verder helpen." Vooijs kijkt ook nadrukkelijk buiten de grenzen van het Westland op zoek naar voorbeelden waar de bedrijven in zijn regio lering uit kunnen trekken. "Potplantenbedrijf Ammerlaan The Green Innovator in Pijnacker is een prachtig voorbeeld. Zij horen tot de pioniers op gebied van aardwarmte, hebben veel tegenslag gehad, maar slagen er wel in om naast een tiental nabijgelegen tuinbouwbedrijven, ook woningen, een middelbare school en een sportcomplex van warmte te voorzien. Dat is duurzaam onderne-

men; daar geloof ik in."

Norm voor verduurzaming

De vraag of de diverse lokale warmteprojecten in het Westland uiteindelijk leiden tot een groot netwerk in het Westland, wil Vooijs nog niet beantwoorden. "Hebben de ondernemers daar voordeel bij? Dat is de cruciale vraag. Feit is wel dat de gemeente eveneens met het duurzaamheidsvraagstuk worstelt, want ook woningen zullen niet tot in lengte van jaren met aardgas worden verwarmd. Dan kom je vanzelf tot elkaar. Het is een mooi proces om die samenwerking tot wasdom te laten komen. Vooral nog is het uitspreken van doelstellingen niet moeilijk, maar het realiseren daarvan des te meer." De telersvoorman noemt het in dit kader een groot voordeel dat glastuinbouw en woningbouw in het Westland letterlijk elkaars burens zijn. "Ze zitten bovendien beide op hetzelfde gas en dat maakt samenwerking op gebied van energie en warmte voordeliger liggend. Inwoners hebben een zekerheid van 99,99% dat gas en elektrika worden geleverd; dat is ook de norm voor verduurzaming, niet meer en niet minder. Dus moeten beide partijen - glastuinbouw en gemeente - zich breed oriënteren op mogelijke energievoorzieningen voor de toekomst." Vooijs noemt aardwarmte een serieuze en beproefde optie, maar denkt daarnaast aan biomassa, restwarmte uit de Rotterdamse haven, de flexibiliteit van de WKK's op de tuinbouwbedrijven en aan zonne- en windenergie. "Ik ben ervan overtuigd dat de glastuinbouw op gebied van duurzame energie veel voor 'de bewoonde wereld' in het Westland kan betekenen."

grote stappen ondernomen heeft in de IPM-aanpak zoals de sterke gewassen, inzet van biologische bestrijders en veel duurzame maatregelen in de teelt werden besproken. De minister toonde een goed luisterend oor en was goed op de hoogte van de ontwikkelingen. De telers willen graag versnellen in de verduurzaming. De telers vroegen hoe de minister kon ondersteunen om groene middelen sneller beschikbaar te laten komen, evenals het beschikbaar stellen van correctiemiddelen

passend in het IPM-systeem. De minister heeft eerder aangegeven zich in te willen zetten voor milieuwinst en verder ontwikkeling van IPM. Afsluitend benadrukte minister Schouten om knelpunten te melden zodat de minister daarmee aan de slag kan gaan. LTO Glaskracht Nederland nodigt de minister graag uit voor een werkbezoek aan de glastuinbouw om met haar in gesprek te gaan over verdere verduurzaming en verduurzaming voor een verantwoorde glastuinbouw.

SANTEN & GASILLE
MAKELAARS

De makelaars met een andere aanpak

- Aan- en verkoop
- Reconstructie
- Onteigening
- Taxatie en advies

DE LIER 0174-511300
SANTEN-GASILLE.NL